

**YAYLI ÇALGILAR PERFORMANS DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ:  
TÜRKÇEYE ÇEVİRİLMESİ**

*STRING PERFORMANCE RATING SCALE: TURKISH TRANSLATION*

**Alper Tunga ÖZCAN\***

*Geliş Tarihi: 11.11.2020  
(Received)*

*Kabul Tarihi: 03.06.2021  
(Accepted)*

**ÖZ:** Yaylı çalgılar performans değerlendirme ölçeği: Türkçeye çevrilmesi başlığı altında yapılmış olan bu çalışma, sınav, konser, yarışma gibi sahne performansların ölçülmesi ve değerlendirilmesi amacı ile yaylı çalgıların tümünde kullanılmak üzere oluşturulmuştur. Performans çıktılarının ölçülmesi ve değerlendirilmesinin eğitimdeki önemi; farklı ekol/okullardan yetişmiş öğretmenler tarafından yetiştirilen öğrencilerin bu performanslarının çıktılarının değerlendirilmesi ve notlamasında puan kaybı olmasının önlenmesidir. Ölçeğin maddelerinin gerekçeleri ve açıklamaları, farklı ekolleri kapsayan seslendirme/yorumlamaları içeren nitelikte olmasından dolayı ayrıca değerlidir. Bu çalışma, Zdzinski ve Barnes'in 'Development and Validation of a String Performance Rating Scale' isimli, daha önce Abeles (1973) tarafından geliştirilen Clarinet Performance Rating Scale ve Bergee (1987) tarafından geliştirilen Tuba-Euphonium Performance Rating Scale ölçeklerinin performans değerlendirme ölçütlerini yaylı çalgılara uyarlayarak oluşturduğu çalışmayı temel alarak yapılmıştır. Yorumlama/müzikal etki, ifade/ton, ses uyumu, ritim/tempo ve vibrato ana başlıklarından oluşan ve toplamında yirmi sekiz alt madde ile yaylı çalgıların tümünde performans ölçme ve değerlendirme kriterlerini oluşturmuştur. Çalışmada Zdzinski ve Barnes'in (2002) tarafından geliştirilen 'Development and Validation of a String Performance Rating Scale' ölçeğinin Türkçeye uyarlama çalışmasının yapılması amaçlanmıştır. Yaylı çalgı eğitiminde, uygun/yetkin performans için gerekli teknik ve müzikal zorunluluklar olduğu bilinmekle beraber, performans değerlendirmelerinin çok detaylı ve titizlikle yapılması gerekliliği görülmektedir. Ancak Devlet Konservatuvarları, Güzel Sanatlar Fakülteleri, Sanat ve Tasarım Fakülteleri ve Eğitim Fakülteleri gibi sanat kurumlarında verilen yaylı çalgı eğitimlerin farklı ekoller/egitim anlayışlarını içerdiği için performans değerlendirme kriterlerinde objektif bakış açısı hakim olarak akredite olamamış, eğitim sürecinin temsilcisi olan performansın değerlendirmesini yoruma açık bırakmıştır. Yaylı çalgılar performans değerlendirme ölçeğindeki ana başlıklar hariç alt maddenin, her kurumun iç dinamiklerine uygun olarak ve ölçeğin genel yapısını bozmadan değiştirilebileceği ön görülmeyle beraber, farklı disiplinlerde (Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği, Otantik/Etnik Müzik) eğitim veren kurumların kendi özel değerlendirme kriterlerini oluşturabileceği düşünülmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Yaylı Çalgılar, Performans, Değerlendirme, Ölçek, Eğitim.

**ABSTRACT:** This study, which was made under the title of string instruments performance evaluation scale: translating into Turkish, was designed to be used in all string instruments for the purpose of measuring and evaluating stage performances such as exams, concerts and

\* Dr. Öğr. Üyesi, Mersin Üniversitesi, muzikchi@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6127-6321.

competitions. Importance of measurement and evaluation of performance outcomes in education; to evaluate the outputs of students who are trained by trainers from different schools/training methods and to prevent loss of points in grading. The rationale and explanations of the items of the scale are also valuable because they include voice/interpretation covering different schools. In this study, developed by Zdzinski and Barnes; it was based on the work that was created by adapting the performance evaluation criteria of Clarinet Performance Rating Scale, developed by Abeles (1973) and Tuba-Euphonium Performance Rating Scale developed by Bergee (1987). Interpretation/musical effect, articulation/tone, intonation, rhythm/tempo and vibrato, which consist of the main headings and total of twenty-eight subtitles and string instruments formed the performance measurement and evaluation criteria. In the study, it was aimed to adapt the 'Development and Verification of a String Performance Rating Scale' to Turkish by Zdzinski and Barnes (2002). Although it is known that there are technical and musical necessities for proper/competent performance in string instrument education, it is seen that the performance evaluations should be performed in a very detailed and meticulous manner. However, since the stringed instruments given in the art institutions such as the State Conservatories, Faculties of Fine Arts, Faculties of Art and Design, Faculties of Education included different schools/educational approaches, the objective perspective of performance evaluation criteria could not be accredited and left the evaluation of the performance representative of the education process open to comment. Although it is foreseen that the sub-items can be changed in accordance with the internal dynamics of each institution and without impairment the overall structure of the form, except for the main titles in the performance evaluation scale, the institutions that provide education in different disciplines (Turkish Folk Music, Turkish Art Music, Authentic/Ethnic Music) it is thought that may create.

**Key Words:** String Instruments, Performance, Evaluation, Scale, Education.

#### **EXTENDED ABSTRACT**

##### **The aim of the study**

Strings performance evaluation scale: The study, which was translated into Turkish, was created to measure and evaluate stage performances such as exams, concerts, competitions, and to be used in all string instruments. It is very important that performances are measured with the least error. The loss of points should be at a minimum level in the evaluation of the performance of students trained by instructors from different schools. The reasons for the formation of the items of the scale are also important because they are of a nature that includes voiceover / interpretation covering different schools. Since the string instrument training given in art institutions such as State Conservatories, Fine Arts Faculties, Art and Design Faculties and Education Faculties includes different schools / educational approaches, the objective point of view in performance evaluation criteria has not been accredited as a standard, leaving the evaluation of performance, which is the representative of the education process, open to interpretation. Although it is foreseen that the sub-items can be changed in accordance with the internal dynamics of each institution and without impairment the overall structure of the form, except for the main titles in the performance evaluation scale, the institutions that provide education in different disciplines (Turkish Folk Music, Turkish Art Music, Authentic/Ethnic Music) it is thought that may create.

### **Importance of work**

It is thought that this study on performance measurement is important, since the string instrument training is the most difficult form of training among all instrument training, whose habits are the most difficult and takes the longest time to learn techniques. The methods used while trying to gain educational skills are aimed at overcoming technical difficulties in the fastest and easiest way, and the aim of reaching an original expression with a musical intonation in the instrument is possible as a result of both physical competence and a hereditary musical talent. The scale criteria for the objective measurement of performance outcomes were formed with the main titles of interpretation / musical effect, expression / tone, sound harmony (intonation), rhythm / tempo and vibrato. Subheadings are listed in order to evaluate each main title in detail. The importance of reaching a certain standard in performance evaluations can be expressed under four headings:

1. Measuring success criteria in education: The technical and musical level in the examination performance evaluation is measured and approved by the common minimum criteria.
2. Measuring the success criteria on the stage: Getting approval of the technical and musical level in the evaluation of performances such as competitions and concerts by measuring them according to common minimum criteria.
3. Standardization: To become a common view and adopt it by taking part in the positive structuring of art institutions providing education in our country.
4. Accreditation: Being one of the acceptance criteria of the institutions providing arts education in their future accredited processes.

### **Method of study**

Due to the fact that the research subject covers all string instruments and the quality of the scale must be evaluated both functionally and technically, qualitative research method was preferred as a method and a descriptive research model as a model. In order to classify the findings and achieve the targeted goals, the literature was searched and the relevant sources were determined and collected, in line with the obtained information, the most appropriate performance evaluation scale was selected accordingly and translated into Turkish. Conversions were made by using English-Turkish dictionary and music dictionary, considering the common / traditional equivalents of the words in general and music.

### **Results of the study**

The study, conducted under the title of string instruments performance evaluation scale, was created to be used in all string instruments within the scope of performance evaluation and measurement. The determination and use of the criteria in the evaluation process (exam, concert, competition), which is the goal of the study, aimed at the formation of consistency and unity in measuring the performance of the interpreter in the multi-evaluation (jury) stage. It is thought that the harmony of the evaluation outputs will provide the performance performer with confidence by knowing in advance which items are included in the criteria, as well as providing a harmonious process for the evaluation jury from different schools. Although it is suitable for use in the evaluation processes of the students (State Conservatory, Fine Arts Faculties, Stage and Design Faculties, Education Faculties), examinations, concerts and competitions in the current string instruments programs of all art education institutions in our country, except for the main topics, the sub-items are It is predicted that it can be changed in accordance with the dynamics of the scale and without disturbing the general structure of the

scale. As a result, the research of the subject was carried out with the aim of minimizing the grade / point / grade losses with the results of a consistent / healthy evaluation process in the string instrument departments of institutions providing education in all disciplines, and it was aimed to unite the institutions providing education in the field of art in our country with minimum criteria.

### 1. GİRİŞ

Yaylı çalgı eğitimi, çalgı eğitimi içinde alışkanlıkları en zor kazanılan ve teknikleri öğrenmesi en uzun zaman alan eğitimidir. Becerileri kazanmaya çalışırken kullanılan yöntemler, teknik güçlükleri en hızlı ve en kolay yolla aşmaya yöneliktir (Özcan, 2017:13). Çalgıda müzikal bir tonlama ile özgün bir ifadeye ulaşmak ise hem fiziksel yeterlilik hem de kalıtsal bir müzikal yetenek sonucu mümkün olabilmektedir. Schleuter (1997), her çalgının değişik teknik ve kendine özgü yetenekler gerektirdiğini fakat genel olarak çalgı çalma tekniklerinin; duruş, tutuş, yay kullanma, el pozisyonu, nefes, dilin kullanımı, ses kalitesi, bilek, kol ve parmakların durumu, entonasyon ve vibratodan oluştuğunu belirtmektedir (Schleuter, 1997: 120).

Yaylı çalgı eğitiminde teknik ve yorumun bir arada olması son derece önemlidir. Teknik ve yorumun, eğitimin iki amacını oluşturduğunu ifade eden Galamian (2002), aşamaları şu şekilde belirtir:

1. Oluşturma süreci: Bu süreç içinde her türlü teknik sorunla uğraşılır. Gamları, benzer temel alıştırmaları, etüd ve repertuarın (dağarın) teknik sorunlarını kapsar.

2. Yorumlama Süreci: Bu aşamada ise yapıyla ilgili kişisel görüşün belirlenmesi, müzikal ifadeye önem verilmesi, bir cümleciğin, giderek daha boyutlu bir parçanın ve nihayet bölümlerin inandırıcı bir bütünlük içinde olması gerekmektedir.

3. Seslendirme Süreci: Bu sürece gelindiğinde yapıt hiç durmadan ve uygunsa eşlikli olarak seslendirilir. (Galamian, 2002).

Strauss'a (2001) göre müzikal başarı; ton kalitesi, entonasyon, denge, tempo ve ritim, artikülasyon, teknik gibi alanların düzenli ve tutarlı bir şekilde çalışılmasının sonucunda elde edilecektir (Strauss, 2001: 1).

Tüm bu bilgilerin kapsamında yaylı çalgı eğitiminde, uygun performans için gerekli teknik ve müzikal zorunluluklar olduğu, ayrıca performans değerlendirmesinin çok detaylı yapılması gerekliliği görülmektedir. Ancak ülkemiz sanat kurumlarında verilen eğitimler farklı ekoller/eğitim anlayışlarından oluştuğu ve çalgı eğitimi birebir yapıldığı için, performans değerlendirme kriterlerinde objektif bakış açısı hakim olarak akredite olamamış, eğitim sürecinin temsilcisi olan performansın değerlendirmesini yoruma açık bırakmıştır.

Performans değerlendirmesi neden önemlidir sorusunun yanıtı şu şekilde olabilir:

1. Eğitimde ve sahnede başarı kriterlerinin, çalgıcının sınav ve konserlerde gösterdiği teknik ve müzikal seviyeye bağlı olarak ortak asgari ölçütlerde onay alması.

2. Özellikle eğitimde ve yarışmalarda, performans değerlendirme ölçütleri sayesinde başarı çıktıkları seviyelerindeki farkın en asgariye indirgenmesi.

3. Ülkemizde eğitim veren sanat kurumlarındaki yapılanma içerisinde yer alarak ortak görüş haline gelmesi ve benimsenmesi.

4. Sanat eğitimi veren kurumların, gelecekteki akredite süreçlerinde kabul görme ölçütlerinden biri olması.

Yapılan araştırma; Zdzinski ve Barnes'in 'Development and Validation of a String Performance Rating Scale' isimli, daha önce Abeles (1973) tarafından geliştirilen Clarinet Performance Rating Scale ve Bergee (1987) tarafından geliştirilen Tuba-Euphonium Performance Rating Scale ölçeklerinin performans değerlendirme ölçütlerini yaylı çalgılara uyarlayarak oluşturduğu çalışmayı temel alarak, ülkemizdeki sanat eğitimi veren kurumlarda ortak bir performans değerlendirme ölçütleri oluşturmayı hedeflemektedir. Ölçeğin tüm ana başlıkları ve alt başlıkları detaylı olarak ve gerekçeleriyle tanımlanmış, değerlendirme sürecine katkıları yorumlanmıştır. Tüm başlıkların ve maddelerin birleşimi, performans değerlendirme ölçeğini bütünlüyleyerek, farklı ekol ve kökenlerden oluşan ülkemiz sanat eğitimi kurumları eğitimcilerinin faydalanabileceği açık bir referans kaynağı oluşmasını hedeflenmiştir. Yapılmış olan mevcut performans değerlendirme ölçeklerinin gerek belirli seviye/statü bazlı olması, gerekse detaylı alt başlıklara yer vermemesi nedeniyle daha kapsamlı ve tüm seviyeleri kapsayan bir performans değerlendirme ölçeği ihtiyacı olduğu düşünülmüş, oluşturulacak ölçeğin detaylı ölçüm ihtiyacını karşılayabilecek olan kaynağının Türkçeye çevrilip adapte edilmesi amaçlanmıştır.

Daha önce yapılan araştırmalara bakıldığında;

1. Çiftçi ve Kurtuldu (2010) tarafından gerçekleştirilen araştırmada; performans ve değerlendirmesinin kapsamında bulunmayan 'Hazırlık' kriterlerinin bulunduğu, seslendirme kriterlerinin kapsamının entonasyon, ton ve ritim ile sınırlı kaldığı, teknik kriterlerin ise sağ ve sol el olarak dar kapsamda başlıklandığı görülmüş, detaylı ve kapsamlı ölçek maddeleri bulunmadığı tespit edilmiştir.

2. Dalkıran (2008) tarafından gerçekleştirilen araştırmada; Müzik Eğitimi Anabilim Dalları sınırlandırması yapılmış, ölçüm maddeleri üç ana boyut (program boyutu, sınav performans boyutu ve yarıyıl içi durum boyutu) ve onbir alt boyuttan (programın gereklerine uygunluk, doğru ve temiz ses üretimi, keman çalmaya hazır bulunma, sağ ve sol el tekniği, metrik ve ritmik doğruluk, artikülasyon, bütünlük, ton kalitesi, hız ve gürlük, vibrato, dönem içi performans) oluşmuştur. Araştırmanın sadece keman performansını ölçtüğü ve değerlendirmelerle ilgili kapsamlı içerik vermediği görülmüş, program boyutu ve yarıyıl içi durum boyutları gibi performans değerlendirmesi dışında başlıklar kapsama alınmış, ayrıca teknik boyut ve müzikal

boyut gibi birbirleriyle ilişkili boyutların detaylı alt başlıklara bölünmediği görülmüştür.

3. Saraç ve Şeker (2008) gerçekleştirdikleri çalışmada; araştırmacılar tarafından geliştirilmek üzere hazırlanan yirmialtı maddelik yaylı çalgı performans değerlendirme formu kullanılmış, maddeler mevcut geleneksel performans değerlendirme kriterlerini yeniden yapılandırmamış ve ana başlıklar olmadan karışık biçimde sunulmuştur.

4. Alpagut (2004) tarafından yapılan çalışmada; herhangi bir ölçek değerlendirmesi yapılmamış, ancak kurul sınavlarındaki değerlendirmelerin geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

5. Atak Yayla (2004) 'Müziksel Performansın Ölçülmesi' başlıklı çalışmada; kapsamın Müzik Eğitimi Anabilim Dalları ile sınırlandırıldığı, yaylı çalgılar için oluşturulan ölçek maddelerinde ton, duruş - tutuş ve teknik ana başlıklarından oluşturulduğu, ton ve teknik ana başlıklarının alt başlıklarının karışık ve detaysız verildiği, ayrıca duruş - tutuş ana başlığının performans ölçümü ve değerlendirilmesinde fiziksel ayrıcalıklar ve ekollerin farklılıklarından dolayı değerlendirme dışı olması gerektiği görülmüştür.

İlgili alanyazın incelendiğinde, Türkiye'de yaylı çalgılara yönelik performans değerlendirme ölçeği üzerine yapılan çeşitli araştırmaların var olduğu saptanmıştır (Çiftçi ve Kurtuldu, 2010; Dalkıran, 2008; Saraç ve Şeker, 2008; Alpagut, 2004; Atak Yayla, 2004). İlgili araştırmalarda başlık ve içerik bakımından maddelerin detaylandırılmadığı, çalışma evrenlerinin farklılık ve sınırlılık arz ettiği (*Müzik Eğitimi Anabilim Dalları veya Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri vb.*) göz önünde bulundurulduğunda tüm müzik eğitimi alanlarını, farklı ekolleri ve seviyelerini kapsayan detaylı bir ölçek ihtiyacı olduğu düşünülmüştür.

## 2. YÖNTEM

Araştırmanın; yaylı çalgıların tümünü kapsaması ve ölçeğin hem işlevselliğinin hem de niteliğinin teknik açıdan değerlendirilme zorunluluğundan dolayı yöntem olarak nitel araştırma yöntemi, model olarak betimsel araştırma modeli tercih edilmiştir. Bulguların sınıflandırılması ve hedeflenen amaçlara ulaşılabilmesi için literatür taraması yapılarak konuyla ilgili kaynaklar saptanıp toplanmış, elde edilen bilgiler doğrultusunda en uygun performans değerlendirme ölçeği bu doğrultuda seçilerek Türkçeye çevrilmiştir. Çevrimler İngilizce-Türkçe sözlük ve müzik sözlüğü kullanılarak, sözcüklerin genel ve müzikteki yaygın/geleneksel karşılıkları düşünülerek yapılmıştır.

Nitel araştırma; "Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği bir araştırmadır. Başka bir deyişle nitel araştırma, kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal

olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır. Betimsel analiz, önceden belirlenmiş bir çerçeveye bağlı olarak nitel verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve tanımlanan bulguların yorumlanması adımlarını içeren analiz yaklaşımıdır” olarak tanımlanmaktadır (*Yıldırım ve Şimşek, 2016*).

### 3. YAYLI ÇALGILAR PERFORMANS DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ’NİN ANA VE ALT BAŞLIKLAR TABLOSU

Zdzinski ve Barnes tarafından geliştirilen ölçek, diğer benzer ölçeklerden (*Abeles, 1973 ve Bergee, 1987*) uyarlanmış ve beş ana kategoride toplam yirmisekiz madde ile yaylı çalgıların performans değerlendirme kriterlerini oluşturmuştur.

Yaylı Çalgılar Performans Değerlendirme Ölçeği Ana ve Alt Maddeleri
<b>1. Yorumlama/Müzikal Etki</b>
a. Performansta stil eksikliği var
b. Müzikal yoğunluk var
c. Melodik ifade var
d. Hassas nüans eksikliği var
e. Sade - ifadesiz çalıyor
f. Dinamikler yerinde / uygun
<b>2. İfade / Ton</b>
a. Öğrenci ağırlığı doğru orantılı kullanıyor
b. Sol elde doğru telaffuz / ifade
c. Yay temas noktasını tam koruyor
d. Kol ağırlığıyla telden tam ses alıyor ve hızlı yay kullanıyor
e. Forte’de yumuşak ve dolgun ton
f. Tel geçişleri kontrollü / yumuşak
<b>3. Ses Uyumu</b>
a. Ton çoğunlukla uyumlu
b. Yarım sesler yeterince yakın değil
c. Tüm tellerde tutarlı / sürekli ses uyumu var

d. Öğrenci tonu ayarlayabiliyor
e. Uyumsuz / ton dışı çaldı
f. Üçlü minörler net oluyor
<b>4. Ritim / Tempo</b>
a. Dengesiz ritim var
b. Mükemmel ritimde çalıyor
c. Tempo istikrarlı değil
d. Ritim bozuldu
e. Ritimleri düzeltiyor
f. Teknik pasajlarda tempo sabit oluyor
<b>5. Vibrato</b>
a. Geniş / yoğun vibrato yapıyor
b. Aralıksız vibrato yapıyor
c. Düzenli / dengeli vibrato yapıyor
d. Düzensiz / bozuk vibrato yapıyor

**Şekil 1:** Zdinski ve Barnes yaylı çalgılar performans değerlendirme ölçeğinin boyutları ve madde içerikleri.

#### 4. YAYLI ÇALGILAR PERFORMANS DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ'NİN ANA VE ALT BAŞLIKLARI

Ölçeğin dilimize uyarlamasında çok dikkatli hareket edilerek hem İngilizce'nin birden çok anlamlı kelime karşılıklarından kaçınılmış, hem de kelimenin yaygın/genel anlamından ziyade müzik terminolojisindeki yeri/önemi araştırılarak teknik kullanımına yer verilmiştir.

##### 4.1. Ölçeğin Ana Başlıkları

Yaylı çalgılar performans değerlendirme ölçeğinin ana başlıkları aşağıdaki şekildedir:

##### 4.1.1. Yorumlama/Müzikal Etki

Yorumlama/Müzikal Etki kelimeleri, *Interpretation/Musical Effect* kelimelerinin karşılığı olarak kullanılmıştır. *Interpretation* kelimesi yorum, tefsir, izah anlamının tam karşılığı olarak çevrilmiş (Akdikmen, 1985:275), *Musical Effect* ise müzikal etki anlamında tam karşılığı olarak çevrilmiş ve performans değerlendirme



ölçeğinde, çalınan eserin/parçanın müzikal yorumlamasının değerlendirme ana başlığı olarak kullanılmıştır.

Yorumlama/Müzikal Etki
Performansta stil eksikliği var.
Müzikal yoğunluk var.
Melodik ifade var.
Hassas nüans eksikliği var.
Sade-ifadesiz çalıyor.
Dinamikler yerinde/uygun.

**Şekil 2:** Yorumlama/Müzikal Etki; *Interpretation/Musical Effect* maddesi ve içerikleri.

#### 4.1.2. İfade/Ton

İfade/Ton kelimeleri, *Articulation/Tone* kelimelerinin karşılığı olarak kullanılmıştır. *Articulation* kelimesi çift anlamlı olup (*diğer anlamı: mafsal, eklem*) ölçekte, müzik terminolojisindeki kullanımına göre (*ses teşkili, telaffuz*) olarak çevrilmiş (Akdikmen, 1985:24), *Tone* kelimesi ise karşılığında ses, nitelik, ton, perde yazmasına rağmen müzik terminolojisindeki kullanımına göre sağlıklı sesi temsil eden *ton* olarak çevrilmiş (Akdikmen, 1985:545) ve performans değerlendirme ölçeğinde, çalınan eserin/parçanın ifade ve ton yorumlamasının değerlendirme ana başlığı olarak kullanılmıştır.

İfade/Ton
Öğrenci ağırlığı doğru orantılı kullanıyor.
Sol elde doğru telaffuz/ifade.
Yay temas noktasını tam koruyor.
Kol ağırlığıyla telden tam ses alıyor ve hızlı yay kullanıyor.
Forte'de yumuşak ve dolgun ton.
Tel geçişleri kontrollü/yumuşak.

**Şekil 3:** İfade/Ton; *Articulation/Tone* maddesi ve içerikleri.

#### 4.1.3. Ses uyumu

Ses Uyumu çevirisi, *In-tonation* kelimesinin karşılığı olarak kullanılmıştır. (Akdikmen, 1985:276) Kelime anlamı tonlama ve doğru ses perdesi olup *intonation*

(tonlama, tonötüm) olarak düşünüldüğünde tona sadık kalma, ton içinde bulunma anlamındadır. Performans değerlendirme ölçeğinde, çalınan eserin/parçanın notalarının temizliğinin ve tonla uygunluğunun değerlendirme ana başlığı olarak kullanılmıştır.

<b>Ses Uyumu</b>
Ton çoğunlukla uyumlu.
Yarım sesler yeterince yakın değil.
Tüm tellerde tutarlı/sürekli ses uyumu var.
Öğrenci tonu ayarlayabiliyor.
Uyumsuz/ton dışı çaldı.
Üçlü minörler net oluyor.

**Şekil 4:** Ses uyumu; Intonation maddesi ve içerikleri.

#### 4.1.4. Ritim/Tempo

Ritim/Tempo kelimeleri, *Rhythm/Tempo* kelimelerinin tam karşılığı olarak kullanılmıştır. *Rhythm* kelimesi ritmik uyum, ahenk, düzenlilik anlamında çevrilmiş (Akdikmen, 1985:449), *Tempo* ise müzik terminolojisindeki tempo olarak çevrilmiş (Akdikmen, 1985:536) ve performans değerlendirme ölçeğinde, çalınan eserin/parçanın ritimlerinin ve temponun düzenliliğinin ve sürekliliğinin değerlendirme ana başlığı olarak kullanılmıştır.

<b>Ritim/Tempo</b>
Dengesiz ritim var.
Mükemmel ritimde çalıyor.
Tempo istikrarlı değil.
Ritim bozuldu.
Ritimleri düzeltiyor.
Teknik pasajlarda tempo sabit oluyor.

**Şekil 5:** Ritim/Tempo; *Rhythm/Tempo* maddesi ve içerikleri.

#### 4.1.5. Vibrato

Vibrato kelimesi, *Vibrato* kelimesinin tam karşılığı olarak kullanılmıştır. *Vibrato* kelimesi titreşim anlamında çevrilmiş (Akdikmen, 1985:584) ve performans

değerlendirme ölçeğinde, çalınan eserin/parçanın notalarının vibratolarındaki genişlik/yoğunluk, süreklilik ve düzenlilik değerlendirme ana başlığı olarak kullanılmıştır.

<b>Vibrato</b>
Geniş/yoğun vibrato yapıyor.
Aralıksız vibrato yapıyor.
Düzenli/dengeli vibrato yapıyor.
Düzensiz/bozuk vibrato yapıyor.

Şekil 6: Vibrato; Vibrato maddesi ve içerikleri.

#### 4.2. Ölçeğin Alt Başlıkları

Yorumlama/Müzikal Etki, İfade/Ton, Ses Uyumu, Ritim/Tempo ve Vibrato maddelerinden oluşan ana başlıkların detaylı açıklamaları aşağıdaki gibidir:

##### 4.2.1. Yorumlama/Müzikal Etki

Yorumlama/Müzikal Etki (*Interpretation/Musical Effect*) ana başlığının alt başlıkları şöyledir:

**Performansta stil eksikliği var.** *Lack of style in performance* kelimelerinin karşılığı olarak, *performansta stil eksikliği var* kullanılmıştır. Stil (*style*) kelimesi özellikle müzik terminolojisindeki *biçim/form* anlamında çevrilmiş ve performans değerlendirme ölçeğinde, yorumlama/müzikal etki ana başlığının birinci değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, çalınan eserin dönemsal teknik ve ifade özelliklerinin performansa yansıtılıp yansıtılmadığının ölçülerek değerlendirmesidir. Örneğin; Bach'ın sonat/partita/suit eserlerinin yorumunda sergilenmesi gereken Barok stil özellikleri ile Mozart'ın konçertosunun yorumunda sergilenmesi gereken stil özelliklerinin birbirinden farklı olması gibi.

**Müzikal yoğunluk var.** *Very musical* kelimelerinin karşılığı olarak, *müzikal yoğunluk var* kullanılmıştır. *Very* kelimesi genel karşılığı *oldukça/çok/tam* yazmasına rağmen, müzik terminolojisindeki *yoğunluk* anlamında çevrilmiş ve performans değerlendirme ölçeğinde, yorumlama/müzikal etki ana başlığının ikinci değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, çalınan eserin müzikal ifadelerinin tam/yoğun olarak performansa yansıtılıp yansıtılmadığının ölçülerek değerlendirmesidir. Örneğin; çalınan eserinin notasyonundaki legato, staccato, portato, detache, spiccato gibi müziğin oluşmasını sağlayan elemanların doğru ve yeterince kullanılıp kullanılmadığı gibi.

**Melodik ifade var.** *Melodic phrasing* kelimelerinin karşılığı olarak, *melodik ifade var* kullanılmıştır. *Phrasing* kelimesinin tam karşılığı olarak müzik terminolojisindeki *cümleme* tam karşılığı olarak çevrilmiş ve performans değerlendirme ölçeğinde, yorumlama/müzikal etki ana başlığının üçüncü değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, çalınan eserin cümlemelerinin ve cümlelerin bağlantılarının, heceleme yapmadan, melodik ifadenin ne ölçüde performansa yansıtılıp yansıtılmadığının ölçülerek değerlendirilmesidir. Örneğin; çalınan eserin notasyonundaki bağların ve bağlar arasındaki virgüllerin (*nefesler*), doğru ifadeyle ve cümleyi bölmeden kullanılıp kullanılmadığı gibi.

**Hassas nüans eksikliği var.** *Subtle nuances lacking* kelimelerinin karşılığı olarak, *hassas nüans eksikliği var* kullanılmıştır. *Subtle* kelimesi genel karşılığı *incelikli/hoş yazmasına* rağmen, müzik terminolojisindeki *hassas* anlamında çevrilmiş ve performans değerlendirme ölçeğinde, yorumlama/müzikal etki ana başlığının dördüncü değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, çalınan eserin sahip olduğu nüansların cümle içindeki kullanımının ne ölçüde performansa yansıtılıp yansıtılmadığının ölçülerek değerlendirilmesidir. Örneğin; çalınan eserin yorumundaki anlam ve anlatımın içindeki ince farkların kullanılıp kullanılmadığı gibi.

**Sade-ifadesiz çalıyor.** *Dry-too technical* kelimelerinin karşılığı olarak, *sade-ifadesiz çalıyor* kullanılmıştır. *Dry* kelimesi genel karşılığı *kuru/yavan yazmasına* rağmen, müzik terminolojisindeki *sade* anlamında çevrilmiş, *too technical* kelimeleri ise, genel karşılığı *fazla teknik yazmasına* rağmen, müzik terminolojisindeki *ifadesiz* anlamında çevrilmiş ve performans değerlendirme ölçeğinde, yorumlama/müzikal etki ana başlığının beşinci değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, çalınan eserdeki teknik zorlukların/hareketlerin, müzikal ifadesinin önüne geçip geçmediğinin ölçülerek değerlendirilmesidir. Örneğin; çalınan eserin yapısını oluşturan teknik zorlukların (*akorlar, flajolet, glissando, ricochet vb.*), müzikal yorumu bozmadan, tam tersi yoruma zenginlik katarak işlenmesi gerekliliği gibi.

**Dinamikler yerinde/uygun.** *Appropriate range of dynamics* kelimelerinin karşılığı olarak, *dinamikler yerinde/uygun* kullanılmıştır. *Appropriate* kelimesinin tam karşılığı olarak *yerinde/uygun* çevrimi yapılmış ve performans değerlendirme ölçeğinde, yorumlama/müzikal etki ana başlığının altıncı değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, çalınan eserdeki dinamiklerin uygun/yeterli olarak kullanılıp kullanılmadığının ölçülerek

değerlendirmesidir. Örneğin; çalınan eserin notasyonundaki dinamiklerin (*forte*, *piyano*, *crescendo*, *diminuendo*, vb.) kullanımında istemsiz aksanlar, teknik pasajlarda hacim kaybı, müzikal inişlerde sesin kuvvetlenmesi veya müzikal çıkışlarda sesin azalması şeklinde hatalar olup olmadığı gibi.

#### 4.2.2. İfade/Ton

İfade/Ton (*Articulation/Tone*) ana başlığının alt başlıkları şöyledir:

**Öğrenci ağırlığı doğru orantılı kullanıyor.** *Student is using correct proportion of weight* kelimelerinin karşılığı olarak, *öğrenci ağırlığı doğru orantılı kullanıyor* kullanılmıştır. *Weight* kelimesi, yaylı çalgılardaki sağ eldeki *ağırlık* anlamında çevrilmiş ve performans değerlendirme ölçeğinde, ifade/ton ana başlığının birinci değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, sağ el yay tekniği kapsamındadır. Dengeli tel geçişlerinin performansa yansıtılıp yansıtılmadığının ölçülerek değerlendirilmesidir. Örneğin; yorumlanan eserin notasyonuna ve duatelere uygun olarak yapılan tel değişimlerinde, yayın ağırlık merkezinin değişen tele kayıp kaymadığı gibi.

**Sol elde doğru telaffuz/ifade.** *Clear articulation produced by left hand* kelimelerinin karşılığı olarak, *sol elde doğru telaffuz/ifade* kullanılmıştır. *Clear articulation* kelimeleri, müzikal ifadedeki *cümleme/telaffuz* anlamlarında çevrilmiş ve performans değerlendirme ölçeğinde, ifade/ton ana başlığının ikinci değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, sol el parmak tekniği kapsamındadır. Parmak basışlarının dengeli ve yay ile uyumlu olarak performansa yansıtılıp yansıtılmadığının ölçülerek değerlendirilmesidir. Örneğin; yorumlanan eserin notasyonundaki *detache* bir kesitteki notaların, yay ile paralel ve müzikal ifadeyi bozmadan cümlelenmesi veya *legato* bir kesitteki grup notaların sol el ile beraber eşit bölünmesi gibi.

**Yay temas noktasını tam koruyor.** *Maintains proper contact point* kelimelerinin karşılığı olarak, *yay temas noktasını tam koruyor* kullanılmıştır. *Contact point* kelimeleri, müzikal ifadedeki *temas noktası* anlamlarında çevrilmiş ve performans değerlendirme ölçeğinde, ifade/ton ana başlığının üçüncü değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, sağ el yay tekniği kapsamındadır. Yayın hareketinde tellerle olan dengeli bağlantısının performansa yansıtılıp yansıtılmadığının ölçülerek değerlendirilmesidir. Örneğin; yorumlanan eserin notasyonunda yazılı olan tel değişimleri ve/veya aynı teldeki yay hareketlerinin yayın dengesini ve ağırlığını bozmadan devam etmesi gibi.

**Kol ağırlığıyla telden tam ses alıyor ve hızlı yay kullanıyor.** *Arm weight draws full sound from string and speed with bow* kelimelerinin karşılığı olarak, *kol*

*ağırlığıyla telden tam ses alıyor ve hızlı yay kullanıyor* kullanılmıştır. *Draws* kelimesi yaygın olarak *çizmek* anlamına gelmesine rağmen müzik terminolojisindeki *almak* olarak çevrilmiş ve performans değerlendirme ölçeğinde, ifade/ton ana başlığının dördüncü değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, sağ el yay tekniği kapsamındadır. Yay hareketlerinde sağ kol ağırlığının dengesi ve sağ kolun hızlı kullanılıp kullanılmadığının performansa yansıtılmasının ölçülerek değerlendirilmesidir. Örneğin; yorumlanan eserin notasyonundaki hızlı kesitlerin yeterince çabuk ve kayıpsız, aynı zamanda dengeli kol ağırlığı ile telden tam ve dolu ses alınıp alınmaması gibi.

***Forte'de yumuşak ve dolgun ton.*** *Tone is full without harshness on forte* kelimelerinin karşılığı olarak, *forte'de yumuşak ve dolgun ton* kullanılmıştır. *Tone is full* kelimelerinin karşılığı olarak *dolgun ton* çevrimi yapılmış ve performans değerlendirme ölçeğinde, ifade/ton ana başlığının beşinci değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, sağ el yay tekniği kapsamındadır. Kol ağırlığının yay basıncına etkisinin forte dinamikte tonu bozmadan devamlılığının performansa yansıtılmasının ölçülerek değerlendirilmesidir. Örneğin; yorumlanan eserin notasyonundaki forte kesitlerde, sesin bozulmadan ve tonu zedelemeyen çalınması gibi.

***Tel geçişleri kontrollü/yumuşak.*** *String crossings are controlled/smooth* kelimelerinin karşılığı olarak, *tel geçişleri kontrollü/yumuşak* kullanılmıştır. *Controlled/smooth* kelimelerinin karşılığı olarak tam karşılığı olan *kontrollü/yumuşak* çevrimi yapılmış ve performans değerlendirme ölçeğinde, ifade/ton ana başlığının altıncı değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, sağ el yay tekniği kapsamındadır. Tel değişimlerdeki yay hareketlerinin kontrollü ve yumuşak olup olmadığının ölçülerek değerlendirilmesidir. Örneğin; yorumlanan eserin notasyonundaki farklı tel geçişleri olan kesitlerde, yay hareketlerinin kontrollü olması gerektiği ve yumuşak bir hareket ile gösterilip gösterilmediği gibi.

#### **4.2.3. Ses Uyumu**

Ses Uyumu (*Intonation*) ana başlığının alt başlıkları şöyledir:

***Ton çoğunlukla uyumlu.*** *Pitch was mostly consistent* kelimelerinin karşılığı olarak, *ton çoğunlukla uyumlu* kullanılmıştır. *Pitch* kelimesinin karşısında, yaygın kullanım olarak saha, zift, perde, eğim yazmasına rağmen, müzik terminolojisindeki, seslerin birbirine uygun uzaklığının oluşturduğu *ton* anlamında çevrilmiş ve performans değerlendirme ölçeğinde, ses uyumu ana başlığının birinci değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, sol el parmak tekniği kapsamındadır. Oluşturulan seslerin ton içinde olup olmadığının ölçülerek değerlendirilmesidir. Örneğin; yorumlanan eserin notalarının ton içindeki seslerle uyumlu olması veya ton dışı tizleşme veya pesleşme yapılması gibi.

**Yarım sesler yeterince yakın değil.** *Half steps not close enough* kelimelerinin karşılığı olarak, *yarım sesler yeterince yakın değil* kullanılmıştır. İngilizceden tam karşılığı olarak çevrilmiş ve performans değerlendirme ölçeğinde, ses uyumu ana başlığının ikinci değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, sol el parmak tekniği kapsamındadır. Parmakların tuştaki basış pozisyonuna bağlı olarak seslerin yeterince yakın olup olmadığının ölçülerek değerlendirilmesidir. Örneğin; yorumlanan eserin notalarındaki ikili minör aralıkların uygun yakınlıkta basılıp basılmadığı gibi.

**Tüm tellerde tutarlı/sürekli ses uyumu var.** *Consistently good intonation on all strings* kelimelerinin karşılığı olarak, *tüm tellerde tutarlı/sürekli ses uyumu var* kullanılmıştır. İngilizceden tam karşılığı olarak çevrilmiş ve performans değerlendirme ölçeğinde, ses uyumu ana başlığının üçüncü değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, sol el parmak tekniği kapsamındadır. Oluşturulan seslerin tüm tellerde ton içinde olup olmadığının ölçülerek değerlendirilmesidir. Örneğin; yorumlanan eserin notalarındaki tel değişimlerine bakılmaksızın, tüm tellerde ton içindeki seslerle uyumlu olması veya ton dışı tizleşme veya pesleşme yapılması gibi. *(Bu madde özellikle tellerin kalınlığının farklı olması ve ses uyumu için sağlanan aralıkların her telde farklı olması gerekliliğinden dolayı çok önemlidir)*

**Öğrenci tonu ayarlayabiliyor.** *Performer was able to adjust pitch* kelimelerinin karşılığı olarak, *öğrenci tonu ayarlayabiliyor* kullanılmıştır. *Performer* kelimesinin karşısında, yaygın kullanım olarak sanatçı, oyuncu, yapan yazmasına rağmen, ölçeğin amacı düşünülerek *öğrenci (icracı, seslendiren)* anlamında çevrilmiş, *was* geçmiş zaman kipinde olmasına rağmen, bu maddenin değerlendirilme sürecinin zamanını etkilemediği düşünüldüğü için, geniş zaman kipine uyarlanmış ve performans değerlendirme ölçeğinde, ses uyumu ana başlığının dördüncü değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, sol el parmak tekniği kapsamındadır. Seslendirme süresince oluşabilecek tonal bozulmaların düzeltilmesinin ölçülerek değerlendirilmesidir. Örneğin; yorumlanan eserin ilgili tonuna ait notalarındaki ses bozulmalarının *(pesleşme, tizleşme)* performans esnasında düzeltilip düzeltilmediği gibi.

**Uyumsuz/ton dışı çaldı.** *Played out of tune* kelimelerinin karşılığı olarak, *uyumsuz/ton dışı çaldı* kullanılmıştır. İngilizceden tam karşılığı olarak çevrilmiş ve

performans değerlendirme ölçeğinde, ses uyumu ana başlığının beşinci değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, sol el parmak tekniği kapsamındadır. Seslendirme süresince, eserin genel olarak tonunda çalınmasının ölçülerek değerlendirmesidir. Örneğin; yorumlanan eserin büyük bir kısmının tonunda çalınıp çalınmadığı gibi.

**Üçlü minörler net oluyor.** *Minor thirds are sharp* kelimelerinin karşılığı olarak, *üçlü minörler net oluyor* kullanılmıştır. İngilizceden tam karşılığı olarak çevrilmiş ve performans değerlendirme ölçeğinde, ses uyumu ana başlığının altıncı değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, sol el parmak tekniği kapsamındadır. Seslendirme süresince, eserin notasyonundaki üçlü minör aralıkların net olmasının ölçülerek değerlendirmesidir. Örneğin; yorumlanan eserin notalarındaki üçlü minör aralıkların, hem melodik olarak (*yatay*) hem de akor olarak (*dikey*) çalınırken net olması gerekliliği gibi.

#### 4.2.4. Ritim/Tempo

Ritim/Tempo (*Rhythm/Tempo*) ana başlığının alt başlıkları şöyledir:

**Dengesiz ritim var.** *Uneven rhythm* kelimelerinin karşılığı olarak, *dengesiz ritim var* kullanılmıştır. İngilizceden tam karşılığı olarak çevrilmiş ve performans değerlendirme ölçeğinde, ritim/tempo ana başlığının birinci değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, sağ kol yay tekniği kapsamındadır. Seslendirme süresince, eserin notasyonundaki ritmik yapının dengeli olmasının ölçülerek değerlendirmesidir. Örneğin; yorumlanan eserin notalarındaki ritim kalıpları eserin iskeletini oluşturacağı için, çalınırken ritimde denge olması gerekliliği gibi.

**Mükemmel ritimde çalıyor.** *Excellent rhythm* kelimelerinin karşılığı olarak, *mükemmel ritimde çalıyor* kullanılmıştır. İngilizceden tam karşılığı olarak çevrilmiş ve performans değerlendirme ölçeğinde, ritim/tempo ana başlığının ikinci değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, sağ kol yay tekniği kapsamındadır. Seslendirme süresince, eserin notasyonundaki ritmik yapının dengesinde hiç hata olmadığı ölçülerek değerlendirmesidir. Örneğin; yorumlanan eserin notalarındaki ritmik yapının, eserin başından sonuna kadar bozulmadan seslendirilmesi gibi.

**Tempo istikrarlı değil.** *Tempo is not stable* kelimelerinin karşılığı olarak, *tempo istikrarlı değil* kullanılmıştır. *Stable kelimesi* tam karşılığı olarak çevrilmiş (*kararlı/istikrarlı*) ve performans değerlendirme ölçeğinde, ritim/tempo ana başlığının üçüncü değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.



Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, sağ kol yay tekniği kapsamındadır. Seslendirme süresince, eserin sahip olduğu temponun korunmasının/devamlılığının ölçülerek değerlendirilmesidir. Örneğin; yorumlanan eserin temposunda çekme (*yavaşlama*) ve koşma (*hızlanma*) yapıp yapılmadığı gibi.

**Ritim bozuldu.** *Rhythm was distorted* kelimelerinin karşılığı olarak, *ritim bozuldu* kullanılmıştır. İngilizceden tam karşılığı olarak çevrilmiş ve performans değerlendirme ölçeğinde, ritim/tempo ana başlığının dördüncü değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, sağ kol yay tekniği kapsamındadır. Seslendirme süresince, eserin notasyonundaki ritmik yapının dengesinde hata olduğunun ölçülerek değerlendirilmesidir. Örneğin; yorumlanan eserin notalarındaki ritim kalıplarının, eserin genelinde hatalı çalındığının ölçülmesi gibi.

**Ritimleri düzeltiyor.** *Correct rhythms* kelimelerinin karşılığı olarak, *ritimleri düzeltiyor* kullanılmıştır. İngilizceden tam karşılığı olarak çevrilmiş ve performans değerlendirme ölçeğinde, ritim/tempo ana başlığının beşinci değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, sağ kol yay tekniği kapsamındadır. Seslendirme süresince, eserin notasyonundaki ritmik yapı hatalarının düzeltilmesinin ölçülerek değerlendirilmesidir. Örneğin; yorumlanan eserin notalarındaki ritim kalıplarındaki bozulmaların seslendirme sürecinde düzeltilip düzeltilmediği gibi.

**Teknik pasajlarda tempo sabit oluyor.** *Tempo is steady during technical passages* kelimelerinin karşılığı olarak, *teknik pasajlarda tempo sabit oluyor* kullanılmıştır. İngilizceden tam karşılığı olarak çevrilmiş ve performans değerlendirme ölçeğinde, ritim/tempo ana başlığının altıncı değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, sağ kol yay tekniği kapsamındadır. Seslendirme süresince, eserin notasyonundaki ritmik yapının, teknik pasajlarda bozulmadığının ölçülerek değerlendirilmesidir. Örneğin; yorumlanan eserin icra bakımından zor olarak adlandırılan teknik kısımlarında, tempoda çekme (*yavaşlama*) veya koşma (*hızlanma*) yapılmadığı gibi.

#### 4.2.5. Vibrato

Vibrato (*Vibrato*) ana başlığının alt başlıkları şöyledir:

**Geniş/yoğun vibrato yapıyor.** *Full/rich vibrato* kelimelerinin karşılığı olarak, *geniş/yoğun vibrato yapıyor* kullanılmıştır. *Full* kelimesinin yaygın kullanımındaki tam, dolu, geniş karşılıklarından, müzik terminolojisine en uygun *geniş* olarak çevrilmiş *rich* kelimesinin yaygın kullanımındaki zengin, bol, yoğun karşılıklarından

ise *yoğun* terimi çevrilmiş ve performans değerlendirme ölçeğinde, vibrato ana başlığının birinci değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, sol kol tekniği kapsamındadır. Seslendirme süresince, eserin notasyonundaki müzikal ifadeliler notaların genişlik/yoğunluk durumunun ölçülerek değerlendirmesidir. Örneğin; yorumlanan eserin notalarında yapılan vibratoların, uzun seslerde geniş, kısa seslerde ise yoğun olup olmaması gibi.

***Aralıksız vibrato yapıyor.*** *Vibrato is continuous* kelimelerinin karşılığı olarak, *aralıksız vibrato yapıyor* kullanılmıştır. İngilizceden tam karşılığı olarak çevrilmiş ve performans değerlendirme ölçeğinde, vibrato ana başlığının ikinci değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, sol kol tekniği kapsamındadır. Seslendirme süresince, eserin notasyonundaki müzikal ifadeliler notaların vibratolarındaki kesilme/kopukluk durumunun ölçülerek değerlendirilmesidir. Örneğin; yorumlanan eserin notalarındaki vibratoların durması/duraklamasının, müzikal anlatımı/ifadesini bozacağı gibi.

***Düzenli/dengeli vibrato yapıyor.*** *Vibrato is even* kelimelerinin karşılığı olarak, *düzenli/dengeli vibrato yapıyor* kullanılmıştır. *Even* kelimesinin sıfat olarak yaygın kullanımındaki çift, düz, eşit, dengeli, karşılıklarından müzik terminolojisine en uygun *düzenli/dengeli* olarak çevrilmiş ve performans değerlendirme ölçeğinde, vibrato ana başlığının üçüncü değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, sol kol tekniği kapsamındadır. Seslendirme süresince, eserin notasyonundaki müzikal ifadeliler notaların vibratolarındaki düzenliliğin/dengenin durumunun ölçülerek değerlendirilmesidir. Örneğin; yorumlanan eserin notalarındaki vibrato hareketlerinin eşit/dengeli sürdürülmesinin, müzikal anlatımı/ifadesini güçlendireceği gibi.

***Düzensiz/bozuk vibrato yapıyor.*** *Vibrato is irregular* kelimelerinin karşılığı olarak, *düzensiz/bozuk vibrato yapıyor* kullanılmıştır. İngilizceden tam karşılığı olarak çevrilmiş ve performans değerlendirme ölçeğinde, vibrato ana başlığının dördüncü değerlendirme alt başlığı olarak kullanılmıştır.

Bu alt madde, performansın gerçekleştiği eserin/parçanın yorumunda, sol kol tekniği kapsamındadır. Seslendirme süresince, eserin notasyonundaki müzikal ifadeliler notaların vibratolarındaki düzensizliğin/bozulmanın durumunun ölçülerek değerlendirilmesidir. Örneğin; yorumlanan eserin notalarındaki vibrato hareketlerinin eşit/dengeli olmamasının, müzikal anlatımı/ifadesini bozacağı gibi.

## 5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Yaylı çalgılar performans değerlendirme ölçeği başlığı altında yapılmış olan çalışma, performans değerlendirmesi ve ölçülmesi kapsamında, yaylı çalgıların tümünde kullanılmak üzere oluşturulmuştur. Araştırmanın hedefi olan değerlendirme

sürecindeki (*sınav, konser, yarışma*) ölçütlerin belirlenmesi ve kullanılması, çoklu değerlendirme (*jüri*) aşamasında, yorumcunun performansının ölçülmesinde tutarlılık ve birliğin oluşmasını hedeflemiştir. Değerlendirme çıktılarının uyumunun, performansı gerçekleştiren icracıya hangi maddelerin ölçütler içinde yer aldığından önceden bilinerek güven verebileceği gibi farklı ekoller/okullardan yetişmiş değerlendirme jürisi için de uyumlu bir süreç temin edeceği düşünülmektedir.

Ülkemizdeki tüm sanat eğitimi veren kurumların mevcut yaylı çalgılar programlarında yer alan öğrencilerin (*Devlet Konservatuvarı, Güzel Sanatlar Fakülteleri, Sahne ve Tasarım Fakülteleri, Eğitim Fakülteleri*), sınav, konser ve yarışmalardaki değerlendirme süreçlerinde kullanıma uygun olmakla beraber, ana başlıklar hariç alt maddenin, kurumun iç dinamiklerine uygun olarak ve ölçeğin genel yapısını bozmadan değiştirilebileceği ön görülmektedir. Farklı disiplinlerde (*Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği, Batı Sanat Müziği*) eğitim veren kurumların kendi özel değerlendirme kriterleri bulunabileceği düşünülmektedir.

Sonuç olarak konunun araştırması, genel anlamı ile tüm disiplinlerde eğitim veren kurumların yaylı çalgı bölümlerinde tutarlı/sağlıklı bir değerlendirme süreci çıktılarıyla, not/puan/derece kayıplarını asgari düzeye indirme amacıyla yapılmış ve ülkemizde sanat alanında eğitim veren kurumların asgari ölçütlerde birleşmesi amaçlanmıştır.

Seçilen konunun içeriğinde/kapsamındaki tüm başlık, alt madde ve açıklamaları/yorumları, konunun daha sonra tekrar ele alınarak genişletilmesi ve derinleştirilmesi amacıyla önu açık tutularak yapılacak olan diğer çalışmalara kaynak olması öngörülmüştür.

#### KAYNAKÇA

Abeles, H. F. (1973). Development and Validation of a Clarinet Performance Adjudication Scale. *Journal of Research in Music Education*, 21(3), 246-255. Doi: 10.2307/3345094

Akdikmen, R. (1985). *Langenscheidt's Standart Dictionary Of The English And Turkish Languages*. (3. Baskı) İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Alpagut, U. (2004). *Keman Eğitiminde Kurul Önünde Gerçekleşen Sınavlarda Değerlendirmede Standardizasyon*. Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu, Isparta, 7-10 Nisan.

Atak-Yayla, A. (2004). *Müziksel Performansın Ölçülmesi*. Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu, Isparta, 7-10 Nisan.

Bergee, M. J. (1987). *An Application of the Facet-Factorial Approach to Scale Construction in the Development of a Rating Scale for Euphonium and Tuba Music Performance*. Unpublished doctoral dissertation, University of Kansas, Lawrence.

Çiftçi, E. ve Kurtuldu, M. K. (2010). Yaylı Çalgılar Performans Değerlendirme Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Analizi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2).

Dalkıran, E. (2008). Keman Eğitiminde Performansın Ölçülmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2).

Galamian, I. (2002). Teknik ve Yorum, (Çev. Hazar Alapınar). *Orkestra Dergisi*, (337), 22-31.

Özcan, A. T. (2017). *Yaylı Çalgı Eğitiminde Eşlikli Çalışmaların Önemi*. Ankara: Gece Kitaplığı.

Saraç, G. ve Şeker, H. (2008). Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde Çalgı Öğretimindeki Performansın Değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 0(20).

Schleuter, S. L. (1997). *A Sound Approach To Teaching Instrumentalists: An Application of Content and Learning Sequences*, New York: Schirmer Books.

Strauss, D. A. (2001). *A Descriptive Analysis Of Models Of Communication In Sequential Patterns Of Intonational Instruction Employed By Selected High School Band Directors*. Published doctoral dissertation, University of Southern Mississippi.

Zdzinski, S. F. ve Barnes, G. V. (2002). Development and Validation of a String Performance Rating Scale. *Journal of Research in Music Education*, 50(3), 245-255. Doi: 10.2307/3345801

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.